
DIVERSE

MANAGEMENTUL DEPISTĂRII PRECOCE A MALADIILOR ONCOLOGICE ȘI OPTIMIZAREA SERVICIULUI ONCOLOGIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victor Cernat, doctor habilitat în medicină, profesor cercetător; Anna Donscaia, doctor habilitat în medicină, conferențiar cercetător; Valeriu Bîlba, doctor în medicină, conferențiar cercetător; Natalia Coșciug, doctor în psihologie; Diana Prepeșița, doctor în medicină; Corneliu Iurcu, doctor în medicină; Diana Brega, doctorand; Victoria Monul, doctorand; Petru Tuzlucov, doctorand; Natalia Lișița, doctorand; Virgil Ureche, doctorand; Alexandru Piterschii,

Instituția Medico-Sanitară Publică Institutul Oncologic

v.bilba@mail.ru 079502429

Rezumat

Morbiditatea înaltă prin cancerul de col uterin, glanda mamară, prostată și rezultatele modeste la distanță ale tratamentului, cauzate de depistare tardivă a proceselor maligne au solicitat efectuarea unei cercetări științifice înaintate spre elaborarea managementului depistării precoce a cancerului în localizările menționate. Scopul cercetării propuse a constat în optimizarea serviciului oncologic în RM în baza elaborării managementului depistării precoce a cancerului de col uterin, glanda mamară și prostată. S-au elaborat criteriile constituirii grupelor de risc înalt în dezvoltarea cancerului, s-a apreciat eficacitatea controalelor profilactice cu elemente de screening în depistarea precoce a cancerului și s-au elaborat algoritmi de diagnostic al cancerului de col uterin, glanda mamară și prostata.

Cuvinte-cheie: cancer de col uterin, cancer a glandei mamare, cancer de prostată, managementul depistării precoce, grupele de risc înalt în dezvoltarea cancerului, optimizarea serviciului oncologic

Summary: The management of the early cancer diagnosis and the optimum way of the oncology service in the Moldova Republic

The high level cancer morbidity and the middle treatment remote results in the uterine, breast and prostatic cancer need the scientific research fulfilling directed to the early cancer diagnosis. The aim of the research to optimize the Cancer Service basing on the early cancer was diagnosis management. The criteria of the high level risk in the cancer development have been elaborated. The efficiency of the population prophylaxis examination with the screening elements has been appreciated. The early cancer diagnosis algorithm in uterine, breast and prostatic cancer has been elaborated.

Key word: the uterine cancer, the breast cancer, the prostatic cancer, management of the early cancer diagnosis, the groups of the high level risk in cancer development, the cancer service optimizations

Резюме: Менеджмент раннего выявления онкологических заболеваний и оптимизация онкологической службы в Республике Молдова

Высокий уровень заболеваемости раком шейки матки, молочной железы, простаты и малоутешительные результаты отдаленного лечения, связанные с поздним выявлением заболеваний, явились основанием для проведения научного исследования, направленного на разработку программы раннего выявления рака указанных локализаций. Цель исследования состоял в оптимизации онкологической службы республики на основании разработки Программы раннего выявления рака шейки матки, молочной железы и простаты. Исследование предусматривало разработку критериев формирования групп повышенного риска развития рака, оценку эффективности профилактических осмотров с элементами скрининга в ранней диагностике рака шейки матки, молочных желез и простаты.

Ключевые слова: рак шейки матки, рак молочной железы, рак предстательной железы, менеджмент раннего выявления, группы повышенного риска развития рака шейки матки, молочной железы, предстательной железы оптимизация Онкологической службы.

Introducere

Cancerul reprezintă una dintre cele mai groaznice boli. În urma procesului malign se afectează

populația aptă de muncă, se înregistrează un decalaj economic considerabil. Mortalitatea și invaliditatea oncologică în Republica Moldova ocupă permanent

locurile II – III cu tendință de creștere. Rezultatele tratamentului sunt în corelație directă cu depistarea precoce a proceselor neoplazice.

Elaborarea managementului depistării precoce a unor localizări de maladii oncologice (cancerul de col uterin, cancerul glandei mamare și cancerul de prostată) cu elaborarea algoritmului de diagnostic la diferite etape, dă posibilitatea de a modifica situația cu depistarea tardivă a cancerului în localizările menționate.

Scopul investigației a constat în optimizarea serviciului oncologic în Republica Moldova în baza elaborării managementului depistării precoce a cancerului de col uterin, cancerul mamar și de prostată.

Sarcini:

1. A studia dinamica morbidității, invalidității și mortalității oncologice în Republica Moldova.

2. A aprecia rolul screeningului în depistarea precoce a cancerului de col uterin, glandei mamare și de prostată.

3. A aprecia eficacitatea examenului citologic în depistarea precoce a cancerului de col uterin.

4. A elabora criteriile constituirii grupelor de risc înalt în dezvoltarea cancerului glandei mamare și de prostată.

5. A elabora algoritmul de diagnostic la nivelul serviciului oncologic raional.

6. A optimiza serviciul oncologic prin concretizarea sarcinilor diferitor verigi ale serviciului în depistarea precoce a cancerului de col uterin, glandei mamare și de prostată.

Diagnosticarea precoce a proceselor maligne este o problemă actuală în oncologia contemporană.

Morbiditatea oncologică în Republica Moldova reflectă situația din majoritatea țărilor europene și este în permanentă creștere. La fel sunt în creștere și indicii mortalității oncologice. Structura morbidității ultimii ani rămâne constantă: primul loc deține cancerul glandei mamare 45,2% populație, a II – cancerul pulmonar. La femei cancerul de col uterin ocupă locul

III. Morbiditatea înaltă prin cancer și rezultatele nesatisfăcătoare la distanță ale tratamentului, cauzate de depistarea tardivă a procesului malign, este problema actuală nu numai în Republica Moldova, dar și în țările economic dezvoltate.

În Republica Moldova în anul 2009 28,2% bolnavi au fost luați la evidență în stadiul IV, când posibilitățile tratamentului radical sunt limitate și prognosticul evoluției bolii este nefavorabil.

Progresele înregistrate în ultimele decenii în elaborarea metodelor noi de diagnostic și tratament n-au influențat esențial asupra indicelui depistării tardive a cancerului.

Cele menționate confirmă actualitatea investigației științifice propuse, înaintată spre optimizarea diagnosticului precoce a cancerului de col uterin, glandei mamare și de prostată. Elaborarea strategiei depistării precoce a cancerului în localizările menționate prezintă nu numai importanța științifică, dar are valoarea practică.

Material și metode:

1) s-au analizat indicii morbidității și mortalității prin cancer în Republica Moldova în perioada anilor 1985 - 2013;

2) screening-ul citologic în populația feminină de vârstă 25 – 59 ani în baza testului Babeș-Papanicolau (16915 femei);

3) screening-ul mamografic (13167 femei);

4) screening-ul cancerului de prostată (2094 bărbați) - testul PSA, TRUS și tușeul rectal;

5) elaborarea algoritmului diagnosticului etapizat al cancerului de glandă mamară;

6) elaborarea algoritmului diagnosticului cancerului de prostată.

Rezultatele obținute:

Studierea indicilor morbidității și mortalității prin tumori maligne în perioada anilor 1985-2013 a demonstrat tendință de creștere lentă, dar progresivă a îmbolnăvirilor și a mortalității prin cancer și întinerirea cancerului (fig. 1).

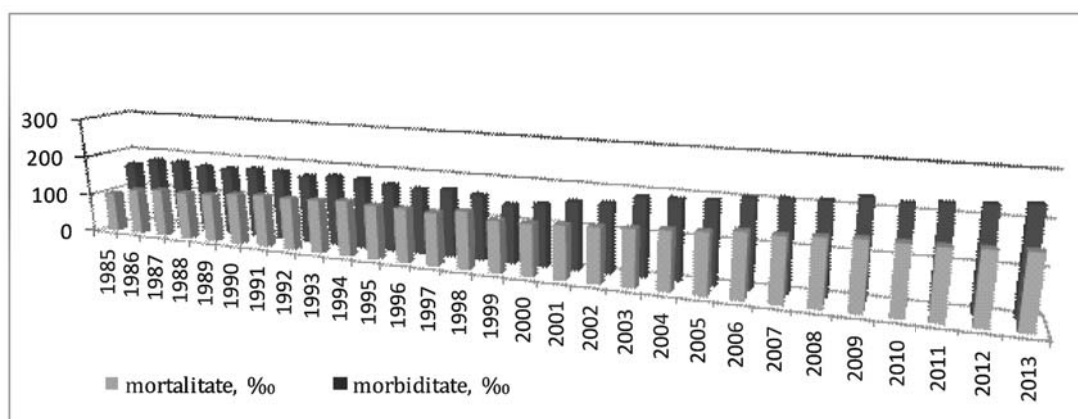

Fig. 1. Dinamica morbidității și mortalității oncologice în Republica Moldova.

Structura morbidității oncologice în ultimii ani rămâne constantă: primul loc deține cancerul colorectal cu 12%, locul II – cancerul mamar cu 11,5%, pe locul III cancerul pulmonar cu 10,2% urmat de cancerul plicii – 9,1%, hemoblastoze – 6,3%, cancer gastric – 5,1%, prostată – 4,6%, glandă tiroidă – 4,2%, cancer de col uterin – 3,6% și ficat – 3,3% (fig. 2).

Ponderea proceselor maligne depistate în stadii tardive rămâne înaltă în pofida progreselor înregistrate în metodele de diagnostic în ultimii ani (fig. 3).

Screening-ul cancerului de col uterin

În anul 2011 Compania Națională de Asigurări în Medicina a finanțat deplin în premieră pentru RM un proiect de „Screening complex clinico-instrumental pentru depistarea proceselor precanceroase și a cancerului de col uterin” în trei raioane ale Republicii – Strășeni, Fălești și Cahul.

A fost examentă populația feminină asimptomatică de vârsta cuprinsă între 25-59 de ani. Acoperirea populației prin servicii de screening a fost de 90%. Screening-ul sa efectuat în baza testului citologic Babeș-Papanicolau. Acest test se colecta de către asistentele medicale din cadrul cabinetelor de profilaxie la nivel de AMP din regiunile sus-menționate unde se desfășurau proiectele. Rezultatele screening-ului sunt prezentate în figurile 4, 5 și 6.

Din 43 915 femei investigate ce constituie 82,56% din cele 53 191 planificate au fost depistate 1193 cazuri de stări precanceroase (2,71%) și 18 cazuri de cancer al colului uterin (0,04%).

Economic: costul unei investigații în mediu a fost de 250 – 300 lei; costul tratamentului în caz de proces precanceros este circa 1000 lei; costul tratamentului în caz de cancer ar fi de aproximativ 24000 lei.

Screening-ul cancerului glandei mamare

Pe parcursul anilor 2011-2012 Compania Națională de Asigurări în Medicina a finanțat deplin două proiecte de „Screening complex clinico-instrumental pentru depistarea proceselor precanceroase și a cancerului glandei mamare” în raioanele Anenii Noi și Florești.

În proiectul raionului Anenii Noi au fost supuse examenului mamografic 6666 femei. Prin această metodă s-a depistat cancerul glandei mamare (CGM) la 112 femei și la 130 femei suspecție de CGM. Aceste paciente au fost investigate ulterior la IMSP IO și confirmat citologic și tratat cancerul mamar la 36 paciente și suspecție de CGM la 2 paciente.

În proiectul raionului Florești au fost supuse examenului mamografic la un centru medical 6501 femei. Prin această metodă s-a stabilit cancerul glandei

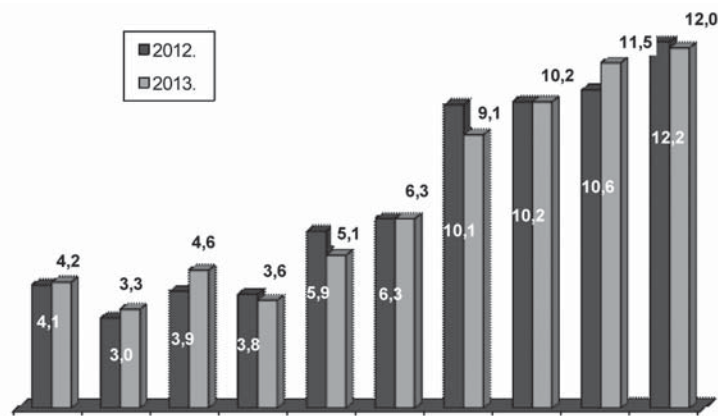

Fig. 2. 10 tumori maligne mai des depistate în Republica Moldova, 2012-2013 (%)

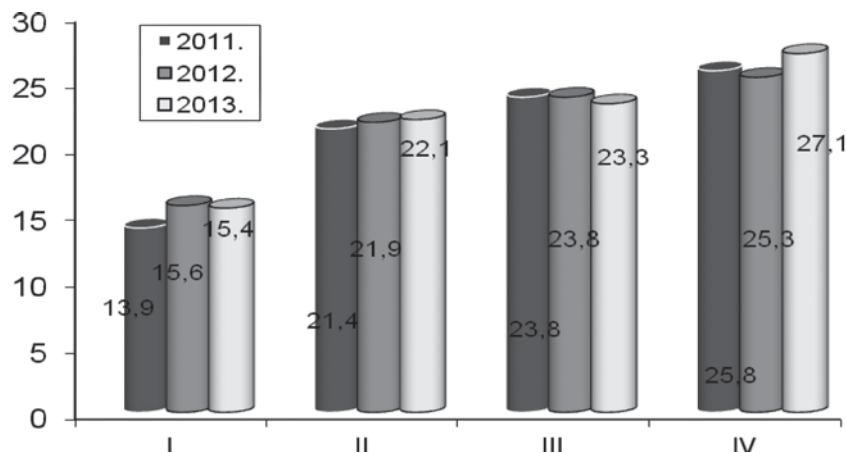

Fig. 3. Depistarea bolnavilor cu tumori maligne pe stadii (%), R.M. (2011-2013)

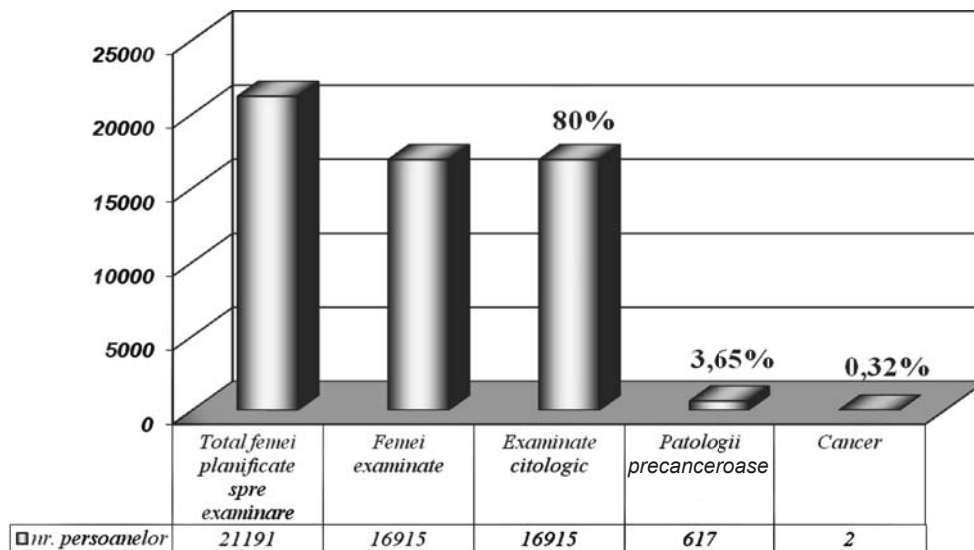

Fig. 4. Rezultatele screeningului IMSP CMF „Făleşti”

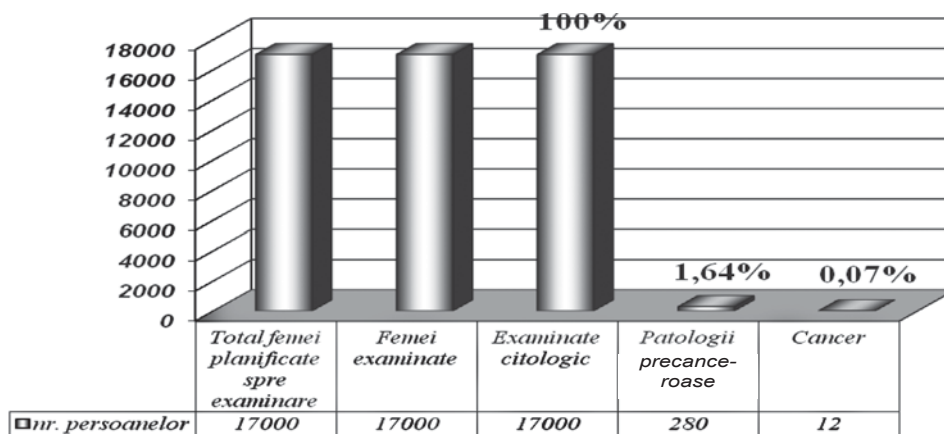

Fig. 5. Rezultatele screeningului AO „Sănătatea Ta” Strășeni

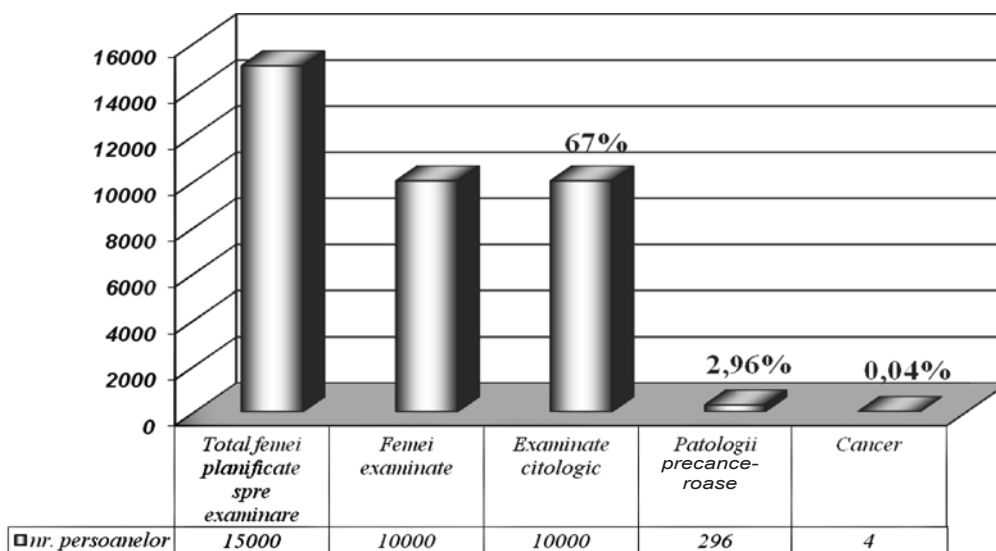

Fig. 6. Rezultatele screeningului CMP "Prima Medica" Cahul

mamare (CGM) la 12 femei și la 54 femei suspecție de CGM. Ulterior la pacientele investigate la IMSP IO au fost confirmate și tratat cancerul mamar la 7 paciente și suspecție de CGM la 2 paciente.

S-au elaborat criteriile constituirii grupelor de risc înalt, care au inclus:

- vârsta de la 45 la 65 de ani;
- anamneza erido-colaterală;

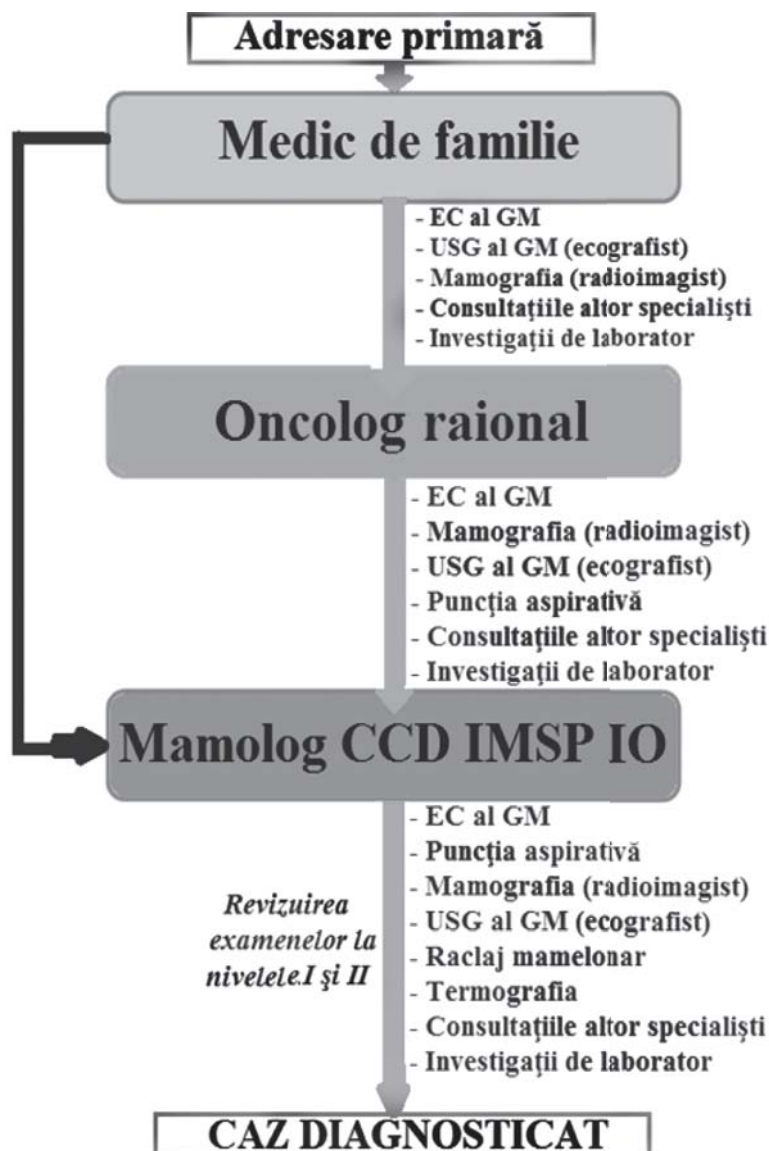

Fig. 7. Algoritm de diagnostic al cancerului glandei mamare

- grupul social;
- zona de rezidență;
- factorii endo și exogeni.

În baza investigațiilor efectuate a fost elaborat algoritmul de diagnostic al cancerului glandei mamare (fig. 7), care a permis etapizarea și majorarea eficacității diagnosticului acestei patologii oncologice.

Screening-ul cancerului de prostată

Screening-ul complex clinico-instrumental pentru depistarea proceselor precanceroase și a cancerului de prostată a fost efectuat de către centrul medical „Terramed” și „Medpharmconsult” SRL în raionul Leova și în proiect este inclus și raionul Ialoveni.

Populația masculină în raionul Leova cu vârsta de 45-79 ani constituie 8012. S-a pus ca perspectivă să fie examinați prin metodele screening 6500 de bărbați.

Au fost examinați 2094 de bărbați, conform algoritmului de diagnostic precoce a cancerului de prostată la acești 2094 de bărbați s-a efectuat:

Testul PSA;

TRUS

Tușeul Rectal.

Din numărul total de 2094 bărbați, doar la 95 din ei, ce constituie 4,5%, testul PSA este mărit.

PSA zona gri (4-10 ng/ml) - 58 62%

PSA (10.1-20 ng/ml) - 23 24%

PSA >20 ng/ml - 9 9%

PSA > 100ng/ml - 5 5%

La IMSP Institutul Oncologic s-a efectuat examenul rectal și biopsia prostatei cu examenul histologic la 95 bărbați.

Confirmați cu cancer de prostată au fost 14 bolnavi, ce constituie 15% din totalul de 95 bolnavi, respectiv:

St. I	1 bolnav
St. II	3 bolnavi
St. III	6 bolnavi
St. IV	4 bolnavi

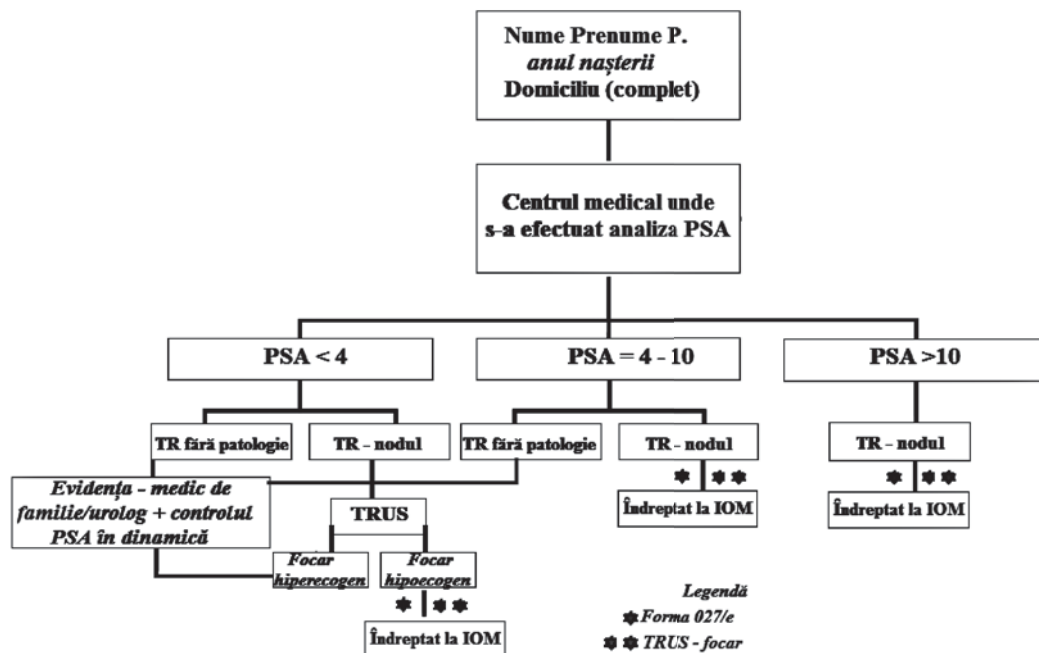

Fig. 8. Algoritm de diagnostic precoce în cancerul de prostată

La 34 din pacienți cu PSA mărit a fost depistat hiperplazia adenomatoasă a prostatei.

La 25 pacienți au fost determinate stări precanceroase ca: prostatită cronică și altele.

La 18 pacienți a fost prescris tratament antiinflamator și s-a recomandat control PSA repetat.

Conform datelor obținute, a fost elaborat algoritmul de diagnostic precoce în cancerul de prostată la diferite etape de evaluare (fig. 8, 9).

Au fost elaborate etapele de monitorizare a bolnavilor cu cancerul de prostată.

Discuții și concluzii:

Rezultatele obținute ale investigației efectuate au confirmat eficacitatea metodelor de screening în de-

pistarea cancerului de col uterin, glandă mamară și prostată.

Etapizarea diagnosticului cu stabilirea sarcinilor concrete la diferite etape de acordare a asistenței medicale dă posibilitatea de a exclude dublarea metodelor de investigații, ce are și un efect economic.

Algoritm de diagnostic elaborat pentru depistarea cancerului localizărilor menționate va servi ca ghid pentru oncologul raional și medicii din rețeaua generală.

În baza rezultatelor obținute se elaborează Programul de optimizare a Serviciului Oncologic în Republica Moldova.

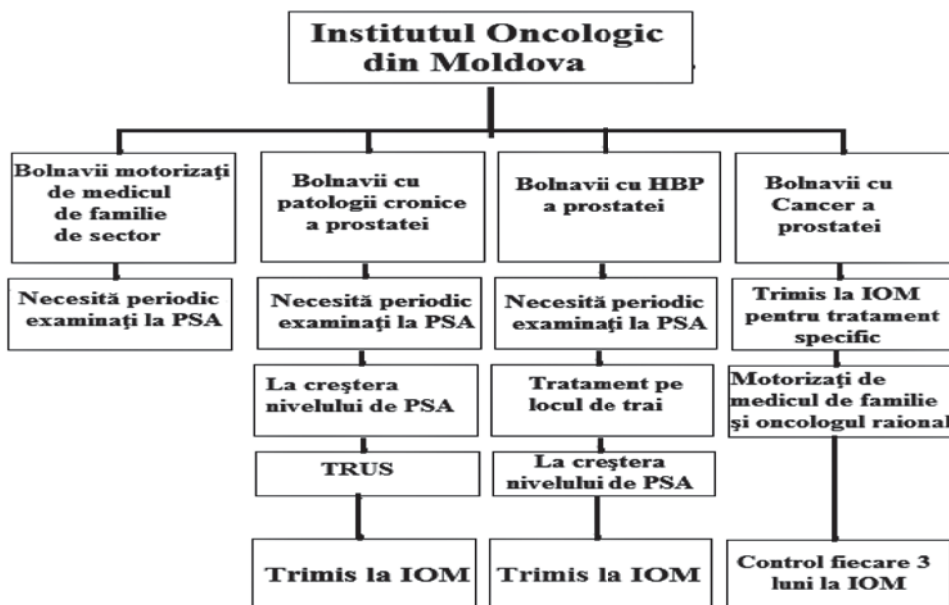

Fig. 9. Etapele de monitorizare a bolnavilor cu cancerul de prostată

Bibliografie

1. Gh. Țibîrnă, V. Cernat, D. Sofroni. Managementul serviciului oncologic în republică. // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei, Științe Medicale, 2005, nr. 3, p. 8-14.
2. Gh. Țibîrnă. Combaterea Cancerului. – Ed. Universul, Chișinău, 2000, p. 106.
3. V. Cernat, D. Sofroni, Gh. Țibîrnă. Managementul serviciului Oncologic în Republica Moldova. // Buletinul AŞM, Științe Medicale, 2007, 4, 374-380.
4. Чиссов В.И., Дарьялова С.Л. Онкология, Клинические рекомендации Ассоциации онкологов России, 2006, с. 3-24, с. 103-142.
5. Iurcu C., Mustea A., Duda B. Evaluarea corelației indicilor PSA cu vârsta în cancerul de prostată. *Revista medicală științifico-practică. Arta-medica. Nr.2(45), 2011, p.53-55. (0,18).*
6. Iurcu C., Mustea A., Gorincioi G. Unele aspecte de diagnostic precoce în cancerul de prostată. *Revista medicală științifico-practică. Arta-medica. Nr.2(45) 2011, p.57-59. (0,18).*
7. Cernat V., Punga J., Bîlba V. Tehnologii moderne în managementul serviciului oncologic. Buletinul Societății Științifico-Practice a Oncologilor din RM, Nr.1, 2011. p. 34-35 (0,12).
8. Guțu L., Sofroni D., Eșanu N., Casian N., Ancuța E. Managementul cancerului cervical în baza protocolului clinic național. Buletinul Societății Științifico-Practice a Oncologilor din RM, Nr.1, 2011. p. 74-81 (0,48).
9. Valuța D. Screening-ul cancerului de col uterin. prima experiența din Republica Moldova. Buletinul Societății Științifico-Practice a Oncologilor din RM, Nr.1, 2011. p. 169-172 (0,24).
10. Crîlova, Olga; Petrova, Aliona; Jovmir, V.; Rotaru, Natalia; Jovmir-Popa, Dorina. Programul de screening al cancerului glandelor mamare în R.Moldova: standarde, rezultate și perspectivă. In: *Sănătate publică, economie și management în medicină*. Chișinău, 4(43) 2012, pag. 93 ISSN 1729-8687.
11. Чернат, В.Ф.; Цыбырнэ, Г.Ф.; Жовмир, В.К.; Габуния, М.К. Программа противораковой борьбы и развития онкологической службы в Республике Молдова. VII съезд онкологов и радиологов стран СНГ. № (52), Астана, Республика Казахстан, 5-7 сентября 2012 г., стр. 24.
12. Чернат, В.Ф.; Жовмир, В.К.; Пунга, Ж.В.; Валуца, Д.В.; Габуния, М.К. Проведение скрининга рака молочной железы и рака шейки матки в условиях страховой медицины в Республике Молдова. VII съезд онкологов и радиологов стран СНГ. № (76), Астана, Республика Казахстан, 5-7 сентября 2012 г., стр. 37.
13. Чернат, В. Ф.; Пунга, Ж.В.; Монул, В.Ф.; Продан, Л.М.; Кошуг, Н.Г.; Погонец, В.Б.; Габуния, М.К. Опыт подготовки семейных врачей в области онкологии в условиях Института Онкологии Республики Молдова. VII съезд онкологов и радиологов стран СНГ. № (1140), Астана, Республика Казахстан, 5-7 сентября 2012 г., стр. 538.
14. Юрку, К.В.; Мустья, А.И.; Горинчхой, Г.В.; Дуда, Б.А. Оценка корреляций уровня ПСА с возрастом при раке предстательной железы. *Конференция онкологов стран СНГ*. Киев, 6-7 апреля 2012. стр. 71.
15. Țibîrnă, Gh.; Cernat, V.; Bîlba, V. Noi procedee de management al serviciului oncologic în Republica Moldova. In: *Conferințele Institutului Regional de Oncologie Iași. Zilele Oncologiei Iașene, ediția a VIII-a. Volum de rezumate*. Iași, 22-24 noiembrie 2012, p. 245.
16. Cernat, V.; Țibîrnă, Gh.; Bîlba, V.; Punga, Janna. *Managementul serviciului oncologic din Republica Moldova*. In: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe Medicale № 4 (40) 2013. ISSN 1857-0011. Pag. 12.
17. Prepeșița, Diana. *Metode miniinvasive de diagnostic precoce ale cancerului glandei mamare în condiții de ambulatoriu*. In: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe Medicale № 4 (40) 2013. ISSN 1857-0011. Pag. 111.
18. Cernat, V.; Bîlba, V. Aspecte medico-sociale ale morbidității și invalidității oncologice în Republica Moldova. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 46-50.
19. Cernat, V.; Gabunea, Marina; Valuța, Diana. Screening-ul cancerului de col uterin în Republica Moldova: rezultate, eficacitate și perspective. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 51-57.
20. Cernat, V.; Prepeșița, Diana. Etapizarea metodelor de diagnostic în depistarea cancerului glandei mamare în Republica Moldova. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 58-60.
21. Jovmir, V.; Crîlova, Olga, Popa, Dorina. Particularitățile și rezultatele screening-ului mamografic a cancerului mamar în raionul Anenii-Noi. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 40-46.
22. Iurcu, C.; Cernat, V. Algoritmul de diagnostic precoce în cancerul de prostată. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-457. pag.205-207.
23. Prepeșița, Diana. Prioritățile metodelor de diagnostic ale cancerului glandei mamare în condiții de ambulatoriu. In: *INFO-MED, Revistă științifico-practică*. 2013, №2 (22), ISSN 1810-3936. p.40-44.
24. Prepeșița, Diana. Valoarea semnificativă a diferitelor metode de diagnostic în rata depistării cancerului glandei mamare în Republica Moldova. In: *INFO-MED, Revistă științifico-practică*. 2013, №2 (22), ISSN 1810-3936. p.44-47.
25. Чернат, В.; Цыбырнэ, Г.; Пунга, Жанна; Габуния, Марина; Былба, В. Заболеваемость населения Республики Молдова злокачественными новообразованиями In: *Вопросы Онкологии. Материалы VIII Всероссийского съезда онкологов*. Ст. Петербург, приложение №3, 11-13 сентября 2013, Том 59, стр. 210.